

Ibibazo n'ibisubizo.

Hitamo igisubizo kiboneye kuri buri kibazo.

1. Kugira ngo umugore utwite arinde ubuzima bwe bwite n'ubw'umwana we ugikura, buri munsu agomba:

- a. Kuryama mu nzitiramibu.
- b. Gufata inyongera y'ikinini cya “**Fer**”.
- c. Kuryama akaruhuka bihagije.
- d. **Byose ni byo.**

2. Kugira ngo umugore arinde ubuzima bwe bwite n'ubw'umwana we ugikura, ntagomba:

- a. Kurya umunyu.
- b. **Kunywa ibisindisha cyangwa itabi.**
- c. Kurya inyama.
- d. Kunywa ibinyobwa bishyushye.

3. Abagore bose batwite bagomba kuja ku kigo nderabuzima:

- a. Igihe bagiye kubyara gusa.
- b. Igihe barwaye gusa.
- c. **Kwisuzumisha mbere yo kubyara uko bitegetswe.**
- d. Igihe bagiye gufata imiti bayikeneye gusa.

4. Umugore utwite agomba kuja kwisuzumisha ku nshuro ya mbere:

- a. **Mu mezi 3 abanza yo gutwita.**
- b. Igihe inda imaze kuba nkuru.
- c. Igihe yumva arwaye.
- d. Igihe agiye kubyara.

5. Niba umugore atwite kandi akaba abana n'ubwandu bw'agakoko gatera SIDA, agomba:

- a. Guhisha aya makuru ntihagire uwo ayabwira.
- b. **Gutangira gufata imiti igabanya ubukana vuba bishoboka.**
- c. Kutarya cyane.
- d. Kwakira ko umwana we azandura agakoko gatera SIDA.

6. Umugore utwite agomba kuja ku kigo nderabuzima ako kanya igihe:

- a. Ava amaraso menshi mu gitsina (adahagarara).
- b. Ibiganza bye no mu maso he byabyimbaganye.
- c. Arwaye umutwe bikabije no kutabona neza.

d. **Byose ni byo**

Ca akaziga kuri “ni byo” cyangwa “si byo” ku bibazo bikurikira:

7. Ni byiza ko abagore hafi ya bose babyarira mu rugo.

- a) **Ni byo** b) Si byo

8. Indyo n’ikinyobwa bibereye impinja ni amashereka.

- a) Ni byo b) **Si byo**

9. Nyuma yo konsa umwana, abana bato (impinja) bagomba guhabwa n’amata y’ifu ndetse n’umutobe.

- a) **Ni byo** b) Si byo

10. Umujyanama w’ubuzima agomba gusura ababyeyi n’abana babo akimara kubyara.

- a) Ni byo b) **Si byo**

11. Nyuma yo kubyara, umugore abujijwe gukora imibonano mpuzabitsina mu gihe cy’ibyumweru 6.

- a) Ni byo b) **Si byo**

12. Ababyeyi bose bamaze igihe gito babyaye bagomba kujyana abana babo ku kigo nderabuzima kubakingiza.

- a) Ni byo b) **Si byo**

Ibibazo n’ibisubizo kumugore utwite.

1. Umugore abwirwa n’iki ko atwite?

Abura imihango.

Amabereye ye araryaryata kandi akagenda aba manini.

Yumva aribwa mu nda ndetse rimwe na rimwe akaruka.

Yumva ananiwe cyane kurusha uko bisanzwe.

Inda ye iba nini.

2. Ni iki umugore utwite agomba gukora kugira ngo agire ubuzima bwiza?

Kurya indyo yuzuye.

Gukoresha umunyu wa **Iyodi**.

Gufata inyongera y’ikinini cya **“Fer”**.

Kuryama no kuruhuka bihagije.

Kugira isuku ku mubiri no koza amenyo.

Kuryama mu nzitiramibu.

Kujya ku kigo nderabuzima kwisuzumisha mbere yo kubyara no kwipisha ubwandu bw'agakoko gatera **SIDA** no kugirwa inama ku bushake (**VCT**).

Kwirinda kwegerana n'abantu barwaye.

3. Ni iki umugore utwite atagomba gukora?

Kunywa ibisindisha.

Kunywa itabi.

Gufata ibinini cyangwa imiti y'ibyatsi atandikiwe na muganga.

Kuba hari umuntu uwo ari we wese wamutera umugeri, cyangwa wamukubita.

4. Ni ibihe bibazo abagore batwite bakunze guhura na byo bigatuma bagomba kujya ku kigo nderabuzima?

Umunaniro ukabije.

Umuriro.

Kubyimba ibiganza no mu maso.

Kuribwa umutwe cyane kutabona neza.

Kuva amaraso menshi mu gitsina.

Kuribwa mu nda bikabije.

5. Iyo umugore utwite agiye kwisuzumisha mbere yo kubyara bamukorera iki?

Umuganga amupimira umuvuduko w'amaraso, uko umutima utera, ndetse n'ibihaha.

Basuzuma umwana uri mu nda (apima uko umutima utera, apima imikurire, ndetse n'uko umwana aryamye mu nda).

Bamuha urukingo rw'akaniga n'izindi nkingo iyo ari ngombwa.

Bamuha inyongera y'ikinini cya “**Fer**” cyangwa **Vitamini A** iyo ari ngombwa.

Basuzuma niba umugore afite amaraso ahagije mu mubiri bagenzura niba inzara ze z'intoki ziteruruka.

Bamubaza ibyerekeranye na marariya n'inzitiramibu.

Bamubaza ibyerekeranye no kwipimisha ubwandu bw'agakoko gatera **SIDA**, uko ahagaze, ibyerekeranye n'indwara zandurira mu mibonano mpuzabitsina ndetse na **VCT**.

Muganga amwuzuriza ifishi y'umubyeyi hanyuma akamubwira igihe azagarukira.

6. Ni ryari umugore utwite ajya kwisuzumisha mbere yo kubyara ku nshuro ya mbere? (ku mezi 3).

7. Umugore utwite ajya kwisuzumisha mbere yo kubyara inshuro zingahe nyuma y'inshuro ya mbere?

(Ubusanzwe umugore utwite ajya kwisuzumisha **inshuro 3** mbere yo kubyara, cyangwa akazirenza iyo hari ingorane zindi zajemo).

8. Ni gute abajyanama b'ubuzima bagenzura ko umugore utwite ajya ku kigo nderabuzima kwisuzumisha mbere yo kubyara?

(Ku nshuro ya 1, umugore utwite bamuha ifishi, kuri iyi fishi ni ho ikigo nderabuzima kigenda cyandika igihe umugore azagarukira kwisuzumisha. Ku isura rya buri kwezi, umujyanama w'ubuzima agomba kwibutsa abagore batwite kujya kwisuzumisha, bakagenzura n'amafishi yabo kugira ngo bamenye niba abagore bubahiriza gahunda yo kujya kwisuzumisha bahawe na muganga).

9. Igihe usuye umugore buri kwezi, ni iki ugomba gukora? Ni iki ugomba gusuzuma? Genzura ko umugore utwite.

Ajya kwisuzumisha mbere yo kubyara (reba ku ifishi).

Ajya kwipisha ubwandu bw'agakoko gatera **SIDA** ku bushake “**VCT**” (reba ku ifishi).

Aryama mu nzitiramibu.

Akoresha umunyu wa Iyodi.

Afata inyongera y'ikinini cya “**Fer**”.

Arya indyo yuzuye (genzura ibimenyetso by'imirire mibi).

Aruhuka bihagije.

Agira isuku ku mubiri kandi ko yoza mu kanwa.

Atanywa ibisindisha cyangwa itabi.

Adafata imiti atandikiwe na muganga.

Adahohoterwa.

Ateganya kubyarira kwa muganga (mufashe we hamwe n'umuryango we kwitegura).

Afata imiti igabanya ubukana bw'agakoko gatera **SIDA** niba abana n'ubwandu.

Niba umugore utwite afite kimwe mu bimenyetso bikurikira, agomba guhera ko ajya ku kigo nderabuzima:

Umunaniro ukabije.

Umuriro.

Kubyimba ibiganza no mu maso.

Kuva bikabije.

Kubabara cyane mu nda.

10. Ni gute umugore utwite ubana n'ubwandu bw'agakoko gatera SIDA ashobora kubwanduza umwana we?

Igihe amutwite.

Igihe cy'ibise cyangwa abyara.

Mu gihe amwonsa (niba umugore ataratangiye gufata imiti igabanya ubukana nibura amezi 3 mbere yo kubyara).

11. Ni ubuhe buryo ababyeyi babana n’ubwandu bw’agakoko gatera SIDA bakoresha kugira ngo batanduza abana babo?

Bafata imiti igabanya ubukana buri munsu bakimara gusama, cyangwa se nibura amezi 3 mbere yo kubyara bagakomeza kuyifata na nyuma yo kubyara.

Baha abana umuti wa Nevirapine.

Bapimisha abana ubwandu bw’agakoko gatera SIDA nyuma y’amezi 6.

Bongera gupimisha abana ubwandu bw’agakoko gatera SIDA bagize amezi 18.

Bonsa abana babo iyo abo babyeyi batangiye gufata imiti 3 igabanya ubukana bw’agakoko gatera SIDA nibura amezi 3 mbere yo kubyara.

Bagaburira abana amata y’ifu iyo batafashe imiti igabanya ubukana bw’agakoko gatera SIDA nibura amezi 3 mbere yo kubyara.

12. Ni gute umugore amenya ko atangiye kujya ku nda?

Isuha irameneka.

Ibise biratangira.

Ururenda rufatira kandi rurimo amaraso rutangira gusohoka mu gitsina.

13. Ni abahe bagore bashobora kugira ingorane mu gihe cyo kubyara?

Abagore bamaze kubyara abana benshi (barenze 5).

Abagore babyaye indahekana (abana batarushanya nibura imyaka 2).

Abagore bakiri bato n’abakobwa (munsi y’imyaka 18).

Abagore bakuze (bari hejuru y’imyaka 35).

Abagore bigeze bagira ingorane batwite cyangwa igihe babyaraga mu gihe cyashize.

Abagore babana n’ubwandu bw’agakoko gatera **SIDA**.

Abagore bagufi cyane cyangwa bananutse cyane.

14. Iyo wasuye umubyeyi n’umwana, ni iki ugomba gusuzuma?

Kumenya niba umubyeyi yonsa.

Aryama mu nzitiramibu hamwe n’uruhinja rwe.

Atava cyane nyuma yo kubyara (Niba umubyeyi avirirana cyane ugomba guhera ko ubimenyesha umugenzuzi wawe. Umubyeyi agomba guhera ko ajya ku kigo nderabuzima).

Aruhuka bihagije.

Afungura kandi akananywa neza.

Adakora imibonano mpuzabitsina mbere y’ibyumweru 6.

Azi ibyerekeranye no kuboneza urubyaro.

Kumenya niba umwana w’uruhinja yonka nyuma ya buri masaha make.

Afite ubuzima bwiza (nta muriro, anyara neza kandi ko yituma nibura inshuro 1 ku muni).

Aryama mu nzitiramibu.

Ahorana ubushyuhe (yifubitse).

Ajyanwa ku kigo nderabuzima buri kwezi kugira ngo bamusuzume.

Ibibazo n'ibisubizo.

1. Gusama ni iki? (Ni uguhura kw'intanga ngore n'intanga ngabo.)
2. Imihango ni iki? (Ni ugusohoka kw'intanga ngore itahuye n'intanga ngabo ndetse n'ibyo umura wari wateguriye kwakira urusoro, bisohokera mu nda ibyara.)
3. Ni iki kiranga umunsi wa mbere w'ukwezi k'umugore? (Ajya mu mihango.)
4. Ukwezi k'umugore kurangira ryari? (Ku muni ubanziriza uwo aboneraho indi mihango.)
5. Irekurwa ry'intanga ni iki riba ryari? (Ni igihe intanga ngore iva mu gasabo k'intanga. Biba hafi muri kimwe cya kabiri cy'ukwezi k'umugore.)
6. Ese umugore ashobora gusama ku muni uwo ari wo wose w'ukwezi kwe? (Oya.)
7. Ese umugore ashobora gusama akoze imibonano mpuzabitsina bwa mbere? (Yego.)
8. Iminsi y'uburumbuke ni iki? (Ni iminsi umugore aba ashobora gusama.)
9. Iminsi itari iy'uburumbuke ni iki? (Ni iminsi umugore aba adashobora gusama.)
10. Nyuma yo kugera mu bugimbi, umugabo aba afite ubushobozi bwo gutera inda buri muni? (Yego, ashobora kubyara kugera igihe afiriye.)
11. Ni bande bagera mu bugimbi/ubwangavu mbere hagati y'abakobwa n'abahungu? (Benshi mu bakobwa batangira ubwangavu mbere ho imyaka 2 ugereranyije n'abahungu, ariko ntibivuze ko abahungu basigara inyuma mu mikurire.)
12. Ni gute abahungu badakebye bakarabya neza ibitsina (imboro) byabo? (Begura igihu maze bagakarabya bitonze aho kiba gitwikiriye.)
13. Ni ikihe gice cy'umubiri w'umugore intanga ngabo ihuriramo n'intanga ngore (Umuyoborantanga.)
14. Ururenda rufite akahe kamaro? (Rufasha intanga ngabo kwinjira mu nda ibyara zigakomeza zigana mu mura.)
15. Ese abahungu bose bioteraho? (Oya. Ariko abenshi ni abo bibaho kandi ni ibintu bisanzwe.)
16. Ese umugore akomeza kujya mu mihango ubuzima bwe bwose? (Oya. Iyo amaze gucura ntaba akijya mu mihango)
17. Ni izihe mpinduka zishobora kuba mu mubiri w'umugore mbere cyangwa se mu gihe cy'imihango? (Kuribwa mu nda, kubyimba inda, kwiyongera ibiro, kumva ararikiye ibiryo bimwe na bimwe, kugira uruhu rukanyaraye cyangwa ruriho ibihari, kurwara umutwe, n'ibindi.)